

REFORMATIONS DAG – AGGER 31.10.2017
5 Mos 24,17-22/Matth 5,43-48 (= 4setrin B)

Ja, det var så i dag for 500 år siden, at munken Martin Luther eller Morten Luther, som vi sagde i gamle dage, slog sine berømte 95 teser op på kirkedøren i Wittenberg og indledte det, der skulle ende med at blive en helt ny kirkeafdeling, uafhængig af pavens kirke i Rom, den evangelisk-lutherske kirke, som vi tilhører.

Luthers levetid, den sene middelalder, var en tid, der var hysterisk plaget af angst for fortabelse. Man udmaled sig alle Helvedes pinsler meget konkret, som vi ved fra mange kalkmalerier. Og alle gik ud fra, at der skulle et vist mål af såkaldt 'gode gerninger' til, hvis man ville undgå at ende der. Man skulle *fortjene* Guds nåde. Gud førte så at sige et plus-minus-regnskab over hver enkelt menneske. Og 'gode gerninger' blev forstået som det at give afkald på noget. Det skulle koste noget. Og det udnyttede pavekirken, der var kommet i pengenød, bl.a. fordi de havde forregnet sig med det gigantiske prestigebyggeri, Peterskirken i Rom. Det var kommet så vidt, at man helt bogstaveligt kunne slippe billigere efter døden ved at betale aflad til kirken, som det hed. Nogle af os kan huske fra skolen, at der var afladshandlere dengang – i Tyskland særlig en, der hed Tetzl, der formulerede linjen: "Når daleren i kisten klinger, straks sjælen ud af skærsilden springer". Det var dette groteske udslag af misforstået kristentro, som gav stødet til Luthers teseopslag.

x

Men før det kom så vidt, havde Luther været gennem en hård skole.

Han delte helvedesangsten, ja, han var marereden af angst for ikke at være god nok i Guds øjne og fortabes. For han delte også den religiøse misforståelse, at det skulle koste noget, koste forsagelse, blot på et helt anderledes seriøst plan. Det lå allerede i, at han var munk og levede klosterliv, som var forsagelse sat i system. Munke og nonner levede i afkald på alt, hvad der er forbundet med nydelse – god mad, god nattesøvn, fysisk kærlighed, glæden ved at have børn og gode venner og så videre. Afkald på glæder talte på plussiden. Forsagelser var 'gode gerninger'.

Og Luther ville være nr. 1 i 'gode gerninger'. Han studerede Skriften og bad og bad døgnet rundt. Han martrede sig selv med fromme øvelser af enhver art.

Men han blev aldrig tilfreds med sig selv. Det var aldrig godt nok, og hans angst for

fortabelsen voksede kun, jo mere han stræbte efter at blive værdig til nåden. Han blev mere og mere fortvivlet.

x

Men så opdagede han noget. Det hedder jo: Du skal elske din *næste*! Men klosterlivets såkaldt 'gode gerninger' handlede jo om alt andet end næsten. Han sad jo mutters alene i sin klostercelle. Der var slet ikke nogen næste der.

Og værre endnu. Næstekærlighed går ud på at elske sin næste *selvforglemmende*. Men alt, hvad han foretog sig, foretog han sig alene for sin egen skyld. Og jo mere han bestræbte sig på at blive et bedre menneske, jo mere selvoptaget og selvkredsende blev han. Det var det stik modsatte af at glemme sig selv for et andet menneskes skyld.

Og det fik endda en tand mere endnu. Ikke blot hedder det: Du skal elske din næste – du skal elske din *ffjende*, som vi lige hørte det. Og her er vi jo ude i det helt urimelige og meningsløse, hvis man går ud fra, at man vinder Guds gunst ved at gøre sig fortjent til den ved 'gode gerninger', for elske vores fjende kan ingen af os.

Ja, men hvorfor forlanger Jesus det så, måtte Luther, som vi i dag, spørge?

For at vi skal gøre os det klart, at vi alle er os selv nærmest, når det gælder. Vi er *syndere*. Vi formår ikke at leve, som livet er indrettet til, og Gud tilsyneladende kræver det af os – i taknemmelighed og kærlighed.

Taknemmelighed for livet og kærlighed er livets mening. Det fremgår af ordene, der følger efter kravet om kærlighed til fjenden: ”*For* han lader sin sol stå op over onde og gode og lader det regne over retfærdige og uretfærdige”. Det dér ”for”, i den gamle oversættelse ”thi”, giver *begrundelsen* for buddet om at elske, selv sin fjende: Det skal vi, fordi vi får livet skænket, hvad enten vi er gode eller onde, retfærdige eller uretfærdige. Vi får hver morgen en ny dag med sol og regn og ”alt hvad der behøves til livets ophold og trivsel”, som det hedder i Den Lille Katekismus – alt får vi gratis, helt uden at yde noget som helst. Og så manglede det da bare, om ikke vi gav det videre af lutter taknemmelighed! Guds gaver skænkes os, også selvom vi ikke har fortjent det. Det går helt og aldeles ikke efter fortjeneste.

Men se til, om vi er i stand til at følge det. Nej, vi er på forhånd skyldige, allerførst er vi jo Gud Fader *tak skyldige* for livet selv og alle dets gaver – og oveni bliver vi så skyldige så at sige i anden potens ved at ikke gøre vor skyldighed – leve i taknemmelighed for livet og i kærlighed, selv til vor fjende.

Det var i forbindelse med et andet sted i biblen, at dette som et lyn slog ned i Luther, Romerbrevets kap 3,23-24: ”Alle har syndet og har mistet herligheden fra Gud, og ufortjent gøres de retfærdige af hans nåde ved forløsningen i Kristus Jesus.” Men som det ses, er meningen nøjagtig den samme. Vi skal ikke selv fortjene os nåden, ikke selv gøre os ”retfærdige” i Guds øjne, det vil sige opfylde buddet. Vi kan ikke af os selv, vi skal indse, at vi er syndere.

At erkende syndens dybde og tag i hver af os, så vi tyr til Guds nåde, er meningen med Jesus’ ord om at ”elske sin *fjende*”!

Gud er ikke en nærig købmand, men en far – eller en mor – som iler den angrende søn i møde og tilgiver ham alt – sådan som i lignelsen om den fortabte søn. Vi er som den angrende søn, ”det eneste, vi har at give, er hjertets inderlige tak, al anden gerning her i live, den er at yde alt for lak” (alt for mangelfuld) – som det hedder i Kingos salme. ”Nåden vi for intet få, det er den pure lykke”, som Grundtvig skriver et sted. Nåden er ikke belønning for gode gerninger, den skænkes os *på trods af vores* mangel på selvforglemmende kærlighed. Så stor er Gud.

At kæmpe sig frem til den indsigt var den hårde skole, Luther måtte igennem før det forløsende skred i indsigt. Det var hans reformatoriske opdagelse, som har omkalfatret forståelsen af tro og også haft vældige følger for liv og samfund.

x

Men skal der så ikke gøres gode gerninger? Jo, så afgjort. Ganske vist burde vi gøre dem af lutter kærlighed, selv mod fjenden. Men da det nu ikke kan lade sig gøre p. gr. af vor syndige selvished, så har vi bare værsgo gøre dem af pligt. Det er den besked, vi får af Gud. Næsten har nemlig brug for dem. Vi tjener næsten med dem, selvom vi ikke gør det af kærlighed, men af pligt. Pligthandlingerne er det næstbedste, når det bedste ikke er muligt. Det er bedre end ingenting. Vi skal gøre vores skyldighed dér, hvor vi er sat i livet og har indflydelse på andres liv. Vi skal gøre det, selvom vi ikke altid har lyst. Det holder tilværelsen i gang i familien, på arbejde, i livet med naboer og bysbørn og i samfundet som heldhed, at hver af os gør sin skyldighed og f.eks. ikke snyder på vægten med skat og sort arbejde osv. Det er arbejdet i kald og stand, som Luther sagde. Indimellem er det, vi skal gøre, en sur pligt, men noget kan også være en kær pligt. – Jo, de gode gerninger skal gøres, blot vi husker på, at vi ikke blive gode af at gøre gode gerninger, når det er af pligt, vi gør det – det, vi gør af pligt, gør vi dybest set for vores egen skyld – vi vil gerne gå for at være ordentlige folk i andres øjne.

De gode gerninger hører til ude i den daglige virkelighed i familie og på arbejde blandt andre mennesker. Det indså Luther. Han endte med at kalde klostervæsenet for en ugudelig misforståelse, og han opgav munketilværelsen og blev gift og stiftede familie. Om cølibatet, altså det at afholde sig fra sex, sagde han karske ord. ”Man kan ikke lægge hør og ild ved siden af hinanden og forbyde det at antænde”. Seksualiteten er en naturlig drift, som vi selvfølgelig skal have styr på, men som ikke kan udryddes. ”At kræve cølibat er det samme som at forbyde folk at skide”, sagde Luther – og han vidste jo, hvad han talte om. Det er da sikkert også forklaringen på de mange sager om katolske præsters overgreb på messedrenge.

Det fører os til en sidste afgørende ting. Glæde er ikke syndig. Tværtimod. Vi får livet og alle dets goder skænket ufortjent ud af Guds overvældende barmhjertighed. Svaret på det er glæde. ”Glæd jer, glæd jer i Herren”, hedder det da også. Og til glæden hører også nydelse som en del af glæden, og heller ikke nydelsen er syndig i sig selv. Den undes os, når den ikke skader andre.

Tak og lov og evig ære ..

Amen